

la fosca; aquells capvespres de frescor agradable, amb sentor de fruits assonats.

Lentament l'hivern s'apropa; la pau que regna al camp durant els mesos d'hivern. Ah, tindràs fins un sobresalt: mai no podràs creure't que aquells arbres pelats, nusos, ensenyant els seus troncs i rames talment com braços retorcs, d'algun ésser que fou, puguin tornar a poblar-se i a florir. Mai no podràs imaginar-te com aquella crostra resseca i freda, morta dirien, que trepitges quasi amb respecte — el respecte al que no existeix —, pugui tornar a poder fer reviure els arbres i fructificar les llavors. Tanta sensació de no existència ho envolta tot!

Però, encara que exteriorment sigui certa aquesta sensació de no vida, encara que damunt dels arbres nus i la terra resseca caigui la pluja persistent i tallant d'hivern i fins alguna vegada l'espès mantell de la neu, sota aquesta indiferència d'existència, sota tanta fredor, la naturalesa va fent la seva via. Aquest letargament d'ara és el repòs — ben merescut — amb què la terra reposa del treball de l'estiu i es prepara pel que vindrà.

I un bon dia la terra tindrà com un sacudiment per tota ella, la primera senyal de la germinació, amb la florida bella i àurea dels ametllers en flor. Quina cosa tan bonica i estranya és contemplar un ametller florit, de flors petites i delicades — atrevides —, enmig de la fredor encara, que atenalla a tots els altres arbres! I llavors és cada dia que la terra, la naturalesa, el camp, té una sensació nova de vitalitat. Després dels ametllers els arbres-fruits: aquelles flors rosades que seran els préssecs dolços i vellutats; aquelles floretes petites, petites — més que les d'ametller — i oloroses que seran les agredolces pomes; i avui un arbre i demà un altre, tots aniran poblant-se del boriçol de verdor — com la senyal d'homenia d'un infant quan vol ésser ja home. Els ceps, petits, arrapats quasi a la terra, també treuran el seu boriçol — diu una dita pagesa: «Per sant Josep, el brot al cep».

I ara ja, en aquesta època, comença la tasca, ininterrompuda fins a la propera tardor, del treballador de la terra, del nostre pagès.

El bon temps s'apropa, aquell en què les flors comencen a enjoiar-nos la vista i a perfumar l'ambient; el de les pluges fresques i renovadores — talment el perfum amb què s'envolta la joveneta presumida. I entrem de ple a l'estiu. Aquells dies clars, plens de llum i de sol, d'ambient embriagador i voluptuós. No recordem qui, digué que el camp — el camp en general — quan arriba aquest temps de la calor tan forta, està embriagat del seu mateix fruit i flor: potser és veritat. El llevar-se amb el dia: el xarroteig dels ocells, el cloquejar de l'aviram, el lladruc del gos, el potejar de la mula, l'olor de la flor — potser més intensa en aquella hora primicera —, tot això predisposa ja a un anhel foll de viure, d'ésser. El replegar els fruits: les avellanes — aquestes avellanes que ara la pluja ha tingut la mala pensada d'emportar-se'n, potser avariciosa de tant de tresor — com joïells que van caient del damunt de la bella; les garrofes, negres, lluentos, aspres; la verema, dolça i embriagadora; el pagès que clava amb energia l'aixada a la terra mentre impetuosa l'aigua corre folla pel rec i s'atura als peus de les plantes on porta vida, tot embrutant de fang els peus de l'home; o bé quan amb la mula pacienta va seguint parada enllà amb l'arada obrint-li un solc profund, deixant com una ferida oberta; dues papallones que s'empaiten; una abella que passa brunzent; un llargandaix que s'amaga, i un sol fort, que cega els ulls i crema el rostre, que et fa córrer amb pessigolleig la sang per les venes i preguntar-te estranyat: què serà allò? allò és la vida, res més, i contra la llei de la vida res ni ningú no hi val.

Aquelles migdiades tan quietes, encalmades, que ni la més petita de les fulles es belluga, en què fins els ocells han emmudit en els seus alegres cants, en què res torba l'augusta serenitat d'aquella hora, i en què sents, percepts en t'u aquesta influència misteriosa de l'embriaguesa de vida i de voluptuositat de l'ànima i de la carn.

La tarda que s'escola i la nit que s'apropa, amb mostres evidents de re-

posar del viure tan intens de la jornada, aquella flaire de la terra humida, els estels parpallejants, el sospir dels arbres i de les plantes — sospir de descans, aroma penetrant i fort, sospir d'haver viscut un altre dia entre plantes i arbres i flors, damunt la terra calenta del sol o fresca de l'aigua —, tenint per dosser la volta blau-fosc del firmament.

Però aquests dies també passen, també lentament la naturalesa va perdent amb intensitat de sentir i de viure; i altra vegada la tardor ve a estendre damunt la natura el seu mantell de descans.

Diga'ns, amiga i amic, t'ha plagut una mica aquest viure d'un dia de cada època, al camp? Nosaltres que hi hem conviscut tantes vegades, nosaltres que sabem què és menjar el primer raïm i la primera figa des de l'arbre estant; que sabem del cant del passarell i del cloquejar de la perdiu; que manta vegada ens hem esquitxat d'aigua en «girar»

aquesta aigua tot regant un «quadre» de verdura; que hem tingut les mans brutes del suc dolç i fantàsticament bo del raïm mentre dura la verema tot emplantant la «llauna» per entre les «tires» dels ceps; que hem tingut els dits mollarats de fred durant la recol·lecció de les olives — aquella capa de gebre que les amaga, gelosa, als ulls de l'home —; en fi, nosaltres que en sabem quasi tots els misteris i meravelles del camp — del nostre Camp —, i que per saber-les ens plauen tant, ens creiem que són del grat de tothom.

I com que vosaltres, amics, sou homes i dones de sentiments, de comprensió i visió clara, de sentits de vida, sabeu que sense el camp no és possible la ciutat, i per això, condescendents — i també agradant-vos força, confesseu-ho —, ens heu acompanyat en aquesta excursió escrita pel nostre Camp.

ANTONIA ABELLÓ

CAMINS DE DOLOR

Poemes de la nostra guerra

III

LA PARTENÇA...

Quina tarda, aquella tarda,
que al front te'n vares anar!
Encar sento la basarda
i el regust del teu besar!...

— Adéu! Pare! — Vares dir-me
— Adéu! Fill! — Vaig dir-te jo.
Somrient vares besar-me
i jo vaig fer-ho en un plor!
Com et veig per la dreuera!
La manta creuada al pit,
motxilla, plat i cullera
i amb el rostre amorosit.
El perfil de ta figura
va perdre's carrer enllà,
la recança encara em dura
i el ressò del teu parlar!
Dintre la tarda quieta
un desig volà en l'espai,
senti un xiscle d'oreneta
i un plor que no acaba mai!...

Resta'm l'ànima retuda
d'un amarg pressentiment...
Ai, oreneta poruga!
Vola, vola pensament!...

Quina tarda, aquella tarda,
que a la guerra vas marxar!
Encar sento la basarda
i el regust del teu besar!...

R. MASSIP I TARRAGÓ

DE LA RERAGUARDA AL FRONT

LLETRES AL MEU GERMÀ

IV

Estimat Pere:

Et prometia en la meua lletra anterior comentar els fets esdevinguts a Europa en el transcurs de la darrera setmana i en bona fe que no creia haver-ho de fer sobre la base dels acords presos per quatre potències entorn d'una taula a Munic. Diuen que la pau està salvada! Salvada de què? d'un perill imminent sí, però no de la indignitat. El perill de guerra que gairebé es creia esclatada, no haurà estat sinó ajornat i els mateixos que a costa de la dignitat dels pobles que representen i del sacrifici dels altres, diuen haver-los salvat de la catàstrofe, tàcitament ho neguen ells mateixos, quan proclamen la necessitat de prosseguir la política de rearmament. Hom atribueix a Eden la frase de què: «guerra ajornada pot ésser guerra evitada» però si per humanitat celebrem que es retardi la guerra a casa dels altres — a casa nostra fa més de dos anys que en tenim —, amb l'esperança de la possibilitat que l'evitar vèssim de sang sigui definitiu, com a ciutadà em repugna que uns senyors al servei d'interessos homogenis, els del capitalisme tentacular, disposin lliura-

ment del béns i de la voluntat alienes. La política constant de claudicacions dels que haurien de vetllar, d'acord amb la història dels països que diuen representar, per l'imperi de la raó, de la llibertat i de la justícia, únicament porta a l'envalentonament dels qui, igual que en 1914, pretenen junyir sota la seva bota tots els altres països. La solució definitiva, evidentment no vindrà mentre subsisteixin aquests règims d'artifici que són els estats actuals, que prou es nomenen democràtics, però que llurs actes no responen pas als enunciats. Una claudicació en porta una altra! Quina serà la propera?

Al meu entendre, a casa nostra, som nosaltres i no pas els veïns més o menys llunyans els que hem de resoldre les nostres lluites i els nostres afers. La base on aguanta el poderiu dels que governen — els Estats nomenats totalitaris i que són, aparentment, els que avui — com diu la nostra dita casolana — «tallen el bacallà», es estantissa del tot i la meua confiança, rau en un demà que voldríem proper, però que serà, més o menys llunyà, en què els pobles, els veritables pobles s'hagin desfet d'aques-

tes carcasses d'artifici dels que han donat en nomenar-se per sarcasme: «Phürrer» i «Duce».

D'ací pocs dies s'escaurà el quart aniversari del 6 d'Octubre, data que els catalans amb noble orgull, entenc jo, hem de commemorar el gest digne de Catalunya en oposar-se a què tinguessin cura dels interessos de la República els que havien d'esdevenir-ne els seus botxins, honora tot un poble i la nostra voluntat, la proclamada pel President Companys en aquella data, és la que ha de prevaler, ho crec sincerament, car el nostre esperit racial és indomable i a cada rebrotament pren més ufania. Els dies passats en el vaixell «Ciudad de Cádiz», que ja no existeix, amb totes les seves incidències, seran sempre per a mi inoblidables. A l'angoixa constant que els de casa passaren per al fill i el germà absent tu hi participaves en una part important i en recordar ara el meu captiveri de llavors, en ocasió de rememorar aquella data, et reitero d'ací estant l'expressió del meu reconeixement ferm i constant.

Ja sé que les nits de tardor, que no són sinó un preludi de l'hivern que s'acosta, us són pesades, pren paciència i que el teu esperit no defalleixi, com estic segur que no defallirà, tot pensant que el sacrifici actual ho és a llavor de qui únicament ens el pot exigir, la nostra Pàtria.

Sort, salut i victòria et desitja cordialment el teu germà.

RAMON

2 d'octubre del 1938.

QUAN VAL UN HOME?

Ara que tot inclina a creure en les possibilitats — tant de bo fossin remotes! — d'un nou carnatge intercontinental, no està per demés tenir una idea d'allò que val, intrínsecament, un home, pres d'una manera genèrica. El càlcul no basta, no cal dir-ho, el valor intel·lectual.

El doctor americà Pearl ha calculat que un ciutadà (americà) val, per terme mig, 30.000 dòllars, uns 450.000 francs. Aquesta valoració comprèn des dels vint als quaranta anys. En arribar a setanta, un americà no val més de 400 dòllars. Així, el que s'apropa als cent anys, no deu cotitzar-se més enllà de deu o dotze dòllars.

Us hi fixeu? Admetent que a tots els països els homes mereixin una valoració equivalent, els ciutadans més cars són aquells que hom sacrifica més profusament en aquesta monstruositat estúpida que es diu guerra. ¿No podrien els capítols de tot arreu fer números i comptar que fins i guanyant les guerres, hom hi perd diners, tingut en compte del capital immens esmerçat en homes?

Ja que els factors morals, ètics o espirituals no els diuen res, almenys que comptin amb els dits i no s'entossudeixin a arruïnar-se tot destruint-nos.

J. M. FRANCÉS

TOTS ELS
DISSABTES
COMPREU
ABRIL
EL SETMANARI
DELS CATALANS
NACIONALS